

و بست علمي او څېړنيزه مجله

کال گڼه ټوک

۱۴۰۱ لومړی لومړی

BOST UNIVERSITY IN SOCIAL MEDIA

FACEBOOK

@bostuniversity

TWITTER

@bostuniversity

INSTAGRAM

@universitybost

YOUTUBE

@bostuniversity

LINKEDIN

@bostuniversity

WEBSITE

www.bost.edu.af

EMAIL ADDRESS

info@bost.edu.af

research@bost.edu.af

PHONE NUMBER

034 200 0008

0702 300 728

Designed By: Bost Technology
www.bost.tech

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بُست علمي او څېړنيزه مجله

بُست پوهنتون

لومړی ټوک - لومړی گڼه

کال - ۱۴۰۱

بُست علمی او خپرنیزه مجله بُست پوهنتون

د امتیاز خاوند: بُست پوهنتون

مسؤل مدیر: پوهنمل دوکتور ناصر ضیا ناصری

کتنپلاوی:

پوهندوی رضوان الله مملوال	← پوهنوال دوکتور احمد جاوید پویش
پوهنمل عبدالعزیز صابر	← پوهنوال دوکتور خال محمد احمدزی
پوهنمل عبدالولي هجران	← پوهندوی دوکتور غلام رسول فضلي
پوهنمل حنیف الله باوري	← پوهندوی دوکتور علی احمد
پوهنیار عبدالولی همت	← پوهنمل دوکتور عبدالوهاب حکمت
پوهنیار بشیر احمد بابا زوی	← پوهنمل دوکتور ناصر ضیا ناصري
خان محمد وفا	← پوهندوی نیاز محمد زاهدي
ډاکټر ذبیح الله انوری	

ډیزاین: د بُست پوهنتون دخپرنیزو او فرهنگي چارو مدیریت

&

Bost Technology (www.bost.tech)

د خپرولو کال: ۱۴۰۱

پته: بُست پوهنتون، لښکرگاه، هلمند، افغانستان

د بټ پوهنتون د رئيس پيغام

په نني ژوند کې د يوې علمي مؤسسې يو له مسؤليتونو څخه دا دی، چې نه يواځې خپل محصلان د پوهې په گانه سمبال کړي، بلکې د پوهنتون د لوړو زده کړو لرونکو پوهانو او استادانو د علمي زيرمتون څخه داسې څه وخت په وخت راوباسي، چې د ټولني د ژوند د اړتياوو د پوره کولو لپاره او يا لږ تر لږه د ټولني د لوستي قشر د خبرولو او که وکولای شي له هغوی څخه د عمل په ډگر کې د گټې اخيستنې په موخه، په کار واچول شي.

و دې موخې ته د رسيدلو لپاره پوهنتون بايد يو داسې علمي خپرندويه ارگان ولري، چې په هغه کې د پوهنتون ټول با صلاحيته منسوبين که هغه استاد وي، که کارکوونکی او که زده کړه يال، خپلې علمي او څيړنيزي مقالې او ليکنې د کاغذ پر مخ باندې کښيښودلای شي.

زما په شخصي آند پدې مجله کې لکه له نوم څخه چې يې ښکاري، بايد داسې مسائل را برسیره شي، چې نه يواځې په پوهنتون پورې راگير پاتې شي، بلکې په عام ډول سره د افغاني ټولني او په ځانگړي ډول سره د هلمند ولايت د اوسيدونکو نني او سبا ژوند ته په کتلو سره، برياليتونونه، ستونزې، وړانديزونه او د حل لارې- چارې، وړاندې کړل شي. هغه وخت به د بټ پوهنتون علمي مجله يواځې د بست پوهنتون نه، بلکې د ټول هلمند ولايت، آن د سيمي او ټول افغانستان په کچه د پوهې او څيړنې په برخه کې د وخت د غوښتنو سره سم، د پاملرنې وړ او و ځوان نسل ته د يوې سمې لارې د ښودلو په موخه، يوه محبوه او پر زياتو خلکو باندې گرانه مجله وي او په ټول هيواد کې به خپل مينه وال ولري.

دا مجله به د بټ پوهنتون د مشرتابه، استادانو، محصلانو، فارغانو او ټولو مينه د علمي او څيړنيزو مقالو د خپرولو لپاره که هغوی د پوهې په هر ډگر کې چې وي، يو خپرنيز ارگان وي، چې و خپريدلو ته به يې ټول مينه وال په تمه ناست وي. څومره به پرځای او ښه خبر وي، چې د ټولني لوستی قشر په تيره بيا د بست پوهنتون محترم استادان، فارغ شوي او بر حاله محصلان د علمي او څيړنيزو مقالو وليکلو ته وهڅول شي.

زه د بټ پوهنتون د ټولو منسوبينو په استازيتوب وياړ لرم، چې د بټ پوهنتون د علمي مجلې د خپريدلو له امله د محترم مؤسس، محترم علمي مرستيال او د څيړنې له محترم آمر او همدا رنگه د مجلې له ټولو کارکوونکو او پرسونل څخه د زيار او زحمت په گاللو سره چې مجله يې و خپريدلو ته چمتو کړې ده، مننه او قدرداني وکړم، ټولو ته د زړه له کومې مبارکي وایم او هيله لرم چې د بټ پوهنتون د علمي مجلې کارکوونکي به خپل رسالت د پوهنتون او ټول هلمندې ولس او په اخری تحليل کې د ټول افغان ملت پر وړاندې په پوره او ټينگ عزم سره سرته ورسوي.

په درنښت

ډيپلوم انجنير محمود سنگين

سريزه

بُست پوهنتون وياړ لري چې د خپل علمي پرمختگ په لاره کې يې يو بل ډير مهم او اړين گام پورته کړ او هغه د بُست د علمي او څيړنيزي مجلې د لومړۍ گڼې خپرېدل دي. تر هر څه دمخه د پوهنتون ټولو استادانو، محصلانو او د علم او پوهې د لوی کور مينه والو ته د بُست د علمي او څيړنيزي مجلې د خپرېدلو مبارکي وړاندې کوم او ددې سره جوخت د ټولو ملگرو څخه چې ددې مجلې د جواز په تر لاسه کولو، ترتيبولو او خپرولو کې يې نه ستړې کېدونکې ونډه اخيستې ده د زړه له کومې مننه کوم.

د علمي کور کهول او اړوند کسانو ته ښکاره ده او پوره باور لري چې د نننۍ نړۍ هر اړخيزه پرمختگ د پوهانو د علمي څيړنو د زيار له برکته ممکن سوی او د لوړو زده کړو مؤسسي، اکادميک انستيتوتونه او څيړنيز علمي مرکزونه پکښې مرکزي او پريکنده رول لوبولی دی.

همدې اصل او ارزښت ته په کتو سره بُست پوهنتون غواړي د پرمختللو اکاډميکو نورمونو په رعايت د تدريس، علمي څيړنو او نوښتونو له لارې مسلکي کادرونه وروزي او د معياري تحصيلي اسانتياوو او زمينو په برابرولو سره د ټولني ځوانانو ته معياري او د لوړ کيفيت لوړې زده کړې وړاندې او د علمي څيړنو پر بنسټ د کره پوهنيزو اثارو د توليد زمينه برابره کړي، ترڅو د لوړو زده کړو او مسلکي پوهې په ډگر کې د گټورو مهارتونو په تر لاسه کولو او د خپلو رښتينو اهدافو په لاسته راوړلو سره د ټولني او هيواد په پرمختگ او رغونه کې رغنده ونډه واخلي او د رښتيني خدمت جوگه شي.

ژمن يو چې د هلمند ولايت، گاونډيو ولايتونو او په ټول هيواد کې ځوان نسل ته د اسلامي، ملي او کلتوري ارزښتونو په رڼا کې معياري د علمي او مسلکي لوړو زده کړو او پراخو علمي څيړنو زمينه برابره او ټولني او هيواد ته ژمن او روزل سوي کادرونه وړاندې کړو.

د اوس لپاره د بُست علمي او څيړنيزه مجله يوازي د **سائنسي علومو** په برخه کې علمي او څيړنيزي مقالې او ليکنې د چاپ او نشر د تگلارې سره سم مني او خپروي او هيله مند يو چې په راتلونکې کې به نورې برخې هم ورزياتي کړل سي.

ډاډ لرم چې د بُست پوهنتون استادان، محصلان او علمي کارمندان به انشاءالله، نن، سبا او په راتلونکې کې د خپلې علمي څيړنيزي مجلې د خپرولو له لارې خپل دغه دروند خو وياړلی دين (پور) ادا کړي. همدا ډول ټولو د علم او پوهې څښتنانو او مينه والو ته په مينه سره بلنه ورکوو چې ددې علمي او څيړنيزي مجلې او د بُست پوهنتون د پرمختگ په لاره کې خپلې علمي او څيړنيزي ليکنې، آندونه، وړاندیزونه او رغنده نيوکې او مرستې د تل په شان راولوروی او د علم ددې ستر کور په ودانولو کې د خپلې ديني، او ملي برخې د ادائينې وياړ راوبخښی.

موږ هوډ کړيدي او هيله مند يو چې انشاءالله د وخت په تيريدو سره به د خپل هيواد و بچيانو او ځوان نسل ته د تدريس، ښه روزني او څيړنيز هاند لپاره اړيني او د پام وړ اسانتياوې برابرې کړو تر څو په لومړي پړاو کې خپلو هلمندوالو بيا د سهيل لويديځې حوزې او په پای کېني و ټولو هيوادوالو ته د يو داسې چوپړ مصدر وگرځي چې زموږ د ځوريدلي اولس او ويجاړشوي هيواد اقتصادي، فرهنگي، سياسي او ټولنيزي ستونزې حل او افغانستان د نړي د پرمختللو هيوادونو په ليکه کې ودريري.

لړليک

د مقالې عنوان

د صفحې

شميره

1	د هلمند ولايت بۇست روغتون كي د بولي طرق انتاني ناروغی د واقعاتو مطالعه ډاکټر نثار احمد راسخ، پوهندوی ډاکټر علي احمد، ډاکټر ذبیح الله انوری او ډاکټر سید بسم الله سجادی
9	په مارچې ولسوالۍ كي د غنمو د تولید اقتصادي تحلیل پوهندوی ډاکټر علي احمد، حمید الله هدایت او پوهنیار بريالی رفیع
16	د سازمان پر کارکردگی باندي د رهبري د طریقو تاثیر نوماند پوهنیار عصمت الله قانع
24	په روغتیايي خدماتو كي د تکنالوجی د نوبت اغیزې او تحلیل فیروز احمد بلوچ او خان محمد وفا
35	د شبکي امنیت اهمیت، راتلونکي او پلي کول حسن خان مخلص او خان محمد وفا
45	د غټو معلوماتو تحلیلوونه او د هغوی امنیتي مسئلې خان محمد وفا او فیروز احمد بلوچ
54	د نړۍ د مصنوعي سپورمکی لنډه پیژندنه سید نصیر احمد اغا او خان محمد وفا
60	د مېخي تهدابونو مهم ډولونه انجنیر نثار احمد احمدی، انجنیر حیات خان مخلص او انجنیر ولی جان سروری
72	نړیواله تودوخه، د اقلیم بدلون، لاملونه، اغیزې او حل لاري انجنیر عزت الله سلطاني او انجنیر ولی جان سروری
80	د کندهار په میرویس حوزوي روغتون كي د نري رنځ ناروغی د واقعاتو مطالعه ډاکټر عبدالوکیل اکرم، پوهندوی ډاکټر علي احمد، ډاکټر عبدالمنان مفتی زاده او ډاکټر ذبیح الله انوری
86	د هلمند ولايت بۇست روغتون كي د نیفروتیک سندروم د واقعاتو مطالعه ډاکټر معاذالله زاهد، ډاکټر ذبیح الله انوری، پوهندوی ډاکټر علي احمد او ډاکټر سید بسم الله سجادی
92	مطالعه واقعات کسور بسته ثلث متوسط عظم عضد در شفاخانه حوزوی پروفیسور دوکتور عزیزالله ډاکټر محمد مسعود موسوی، پوهندوی ډاکټر علي احمد، ډاکټر ذبیح الله انوری او ډاکټر سید بسم الله
98	د کندهار میرویس حوزوی روغتون داخله اطفالو په څانگه كي د شري ناروغی د واقعاتو مطالعه ډاکټر عبدالعزیز صافی، پوهندوی ډاکټر علي احمد، ډاکټر ذبیح الله انوری او ډاکټر سید بسم الله سجادی

د کندهار په میرویس حوزوي روغتون کې د نري رنځ ناروغی د واقعاتو مطالعه

ډاکټر عبدالوکیل اکرم^{۱*}، پوهندوی ډاکټر علي احمد^۲، ډاکټر عبدالمنان مفتی زاده^۳، ډاکټر ذبیح الله انوری^۴

^{۱،۳،۴} معالجوي خانگه، طب پوهنځی، بټ پوهنتون، هلمند

کرنیز اقتصاد او ترویج خانگه، کرهڼي پوهنځی، هلمند پوهنتون

wakil2.akram@gmail.com

لنډيز

دا څېړنه په میرویس حوزوي روغتون کې په تشریحي (Descriptive) ډول او د Case Series په شکل ترسره سوې ده. دا څېړنه پر ۳۴۵ ناروغانو باندې چې د توبرکلوز په لوحه د میرویس حوزوي روغتون کې د یو کال په موده د ۱۳۹۷/۰۱/۰۱ څخه تر ۱۳۹۷/۱۲/۲۹ نېټې پورې یې د میرویس حوزوي روغتون د ماشومانو د داخلي خانگي ته مراجعه کړې وه تر سره سوه د ماشومانو په داخله خانگه کې پر ۱۴۱۹۲ بستر ناروغانو سرته رسېدلې، چې د هغوی له جملې څخه یې ۱۷۸۰ تنفسی ناروغان او ۳۴۵ تنه هغه ناروغان چې په توبرکلوز اخته وه. د ټول ناروغانو ۲.۴٪ او د تنفسی ناروغانو ۱۹.۴٪ تشکيلوي، چې په توبرکلوز اخته وه. که چېرې د عمر په اساس مقایسه سي نو د لاسته راغلو نتایجو په اساس یې فیصدي د ۵ کالو کم عمر لرونکو ماشومانو کې نسبت د ۵ کالو لوړ عمر لرونکو ماشومانو ته زیات دي او که د جنس له نظره مقایسه سي نو په انجونو کې ۶۰.۶٪ نسبت هلکانو ته زیاته ده او کمه فیصدي (۱۲.۸٪) ناروغانو ته یې د بلغمو معاینات ورکړل سوي دي او همدارنگه هغه ناروغان چې کورنۍ تاریخچه یې مثبت وه کمه فیصدي (۳۲.۷٪) لرل نسبت و هغه ماشومانو ته چې کورنۍ تاریخچه یې منفي وه.

کلیدي کلیمې: د توبرکلوز اسباب، توبرکلوز اختلالات او تداوي.

سريزه

نړۍ رنځ په نړۍ کې د ماشومانو د ناروغۍ او مړينې د يو مهم سبب په توگه دوام لري، نړي رنځ يو اړد مهاله او مزمنه انتاني ناروغي ده چې نږدې دوه ميلیونه وژني د نړۍ په کچې رامنځته کوي. د نړي رنځ د ټولو پېښو ۹۰٪ په مخ پر وده هيوادونو کې واقع کيږي، چيري چې د مطلوبه درملو لپاره محدودې منابع شتون لري، د شلمې پېړۍ په وروستيو لسيزو کې د نړي رنځ نوي پېښې په نړۍ کې زياتې سوې. په اوس وخت کې د نړي رنځ ۹۵٪ پېښې په مخ پر وده هيوادونو کې رامنځ ته کيږي، چيرته چې د اېډز يا HIV اپيديمي تر ټولو لوی تاثیر لري، په کوم ځای کې چې ددې ناروغيو د مناسب پېژندنې لپاره سرچينې او درملنه شتون نلري. په ډېرو صنعتي هيوادونو کې د نړۍ رنځ ډېرې پېښې په بهر کې زيږيدلي نفوس کې پېښيږي. د روغتيا نړيوال سازمان (WHO) اټکل کوي چې د نړي رنځ ۸ ميلیونه نوي پېښې په کلني ډول رامنځ ته کيږي او هر کال په نړۍ کې نږدې ۳ ميلیونه وگړي ددې ناروغۍ له امله وژل کيږي. نږدې ۱.۳ ميلیونه پېښې او ۴۵۰،۰۰۰ مړينې هرکال په ماشومانو کې رامنځته کيږي. د نړۍ د نفوس له ۱/۳ څخه زيات برخه د ميکوبکټريېم ټوبرکلوزباندي اخته کيږي. که چيري اوسني حالات دوام ومومي، نو اټکل کيږي چې د ۲۰۰۵ کال تر پايه پوري به ۱۰.۵ ميلیونه نوي پېښې رامنځ ته سي، چې افريقا د نړۍ د نورو ساحو په پرتله ډيرې پېښې لري. په ۱۹۸۰ کې د بيارغونې وروسته په متحده ايالتو کې د نړي رنځ ټولي پېښې په ۱۹۹۲ کې کمې سوي مگر بيا هم نړۍ رنځ د عامي روغتيا انديښنه ده. (۱)

د عمر په نسبت هغه اطفال چې په TB باندي منتن دي ۴۰٪ يې تر يو کلنۍ کم عمر لري که چيري مناسبه تداوي ورته اجرا نه سي راډيولوژيک تغيرات او Lymphadenopathy پکې رامنځته کيږي، ۲۴٪ يې د ۱-۱۰ کلنۍ پوري عمر لري او ۱۶٪ يې د ۱۱-۱۵ کلنۍ پوري عمر لري. په هند کې هرکال تر ۱۰۰۰۰۰ زيات ماسومان د TB له کبله مړه کيږي. (۲)

لکه څرنگه چې د ټوبرکلوز واقعات په ماشومانو کې نسبت هر جنس او سن ته فرق کوي خصوصا واقعات يې تر ۱۰ کالو کم عمر ماشومانو کې زيات دي نو په دې خاطر په ميرويس حوزوي روغتون کې پر (۸۵۰) مريضانو کې چې د (۱۴۱۹۲) داخل بستر مريضانو يوه برخه ده مطالعه کيږي د دغو نتايجو په استفادې سره د خارجي طبي رسالو په توازن ساتلو سره په نظر کې نيول سوي دي. د شلمې پېړۍ په اخيري لسيزه کې د نړۍ په سطحه د ټوبرکلوز نوي واقعات ډير سول چې ۹۵٪ پېښې يې په هغه مخ پر وده هيوادونو کې رامنځته سوي چيري چې د HIV/AIDS د اپيديمي ډير تاثيرات موجود وه او همدارنگه په هغو هيوادونو کې

چې د ټوبرکلوز د تشخيص او تداوي لپاره کافي منابع شتون نه درلودی. په ډيرو صنعتي هيوادونو کې د ټوبرکلوز زياتي پېښې په مهاجرو اشخاصو کې رامنځته کيدلې WHO داسې تخمين کړی دی چې هرکال د نړۍ په سطحه تر اته ميلیونه زياتي د ټوبرکلوز نوي پېښې رامنځته کيږي او تقريبا درې ميلیونه تنه د ټوبرکلوز له کبله وژل کيږي او هرکال د نړۍ په سطحه ۱.۳ ميلیونه نوي پېښې د ټوبرکلوز او ۴۵۰،۰۰۰ مړينه په اطفالو کې رامنځته کيږي. (۳)

مواد او کړنلاره

الف. د څېړني ځای او وخت

دا څېړنه د ميرويس حوزوي روغتون کندهار کې د Pulmonary Tuberculosis د پېښو Frequency او Pattern په يو کال ۱۳۹۷/۰۱/۰۱ څخه تر ۱۳۹۷/۱۲/۲۹ موده کې ترسره سوې ده.

ب. د څېړني ډيزاين

دا څېړنه په تشریحي (Descriptive) ډول او د Case Series په شکل تر سره سوې ده. دا څېړنه پر ۳۴۵ ناروغانو باندي چې Pulmonary Tuberculosis په لوحه د ميرويس حوزوي روغتون ته په يو کال ۱۳۹۷/۰۱/۰۱ څخه تر ۱۳۹۷/۱۲/۲۹ موده کې مراجعه کړې، ترسره سوې ده.

ج. مواد

په دې تحقيق کې د هغه سامان آلاتو څخه استفاده سوې کوم چې زموږ په هيواد کې ستنرد دي يعنې د عامي روغتيا وزارت له خوا تائيد څخه وروسته د استفادې وړگرځيدلي. لکه هغه اسناد چې د يوه ناروغ د تاريخچې د ليکلو لپاره په هر روغتون کې موجود دي او هغه لابراتواري امکانات چې د عامي روغتيا وزارت لخوا و هر روغتون ته د استعمال او معایناتو د اجرا لپاره ورکړ سوي.

د. احصائيوي تحليل

د ناروغانو د دوسيو او راجستر څخه د ارقامو راجمع کول چې د Data Collection Form دی، په هغه مسلسل شماری، د راجستر نمبر، دناروغ عمر، جنس، د ناروغۍ پخوانی تاريخچې موجوديت ثبت سوی دی او ډاټا د مايکروسافت اکسل او SPSS پواسطه تجزيه او اناليز کيږي.

نتیجه او مناقشه

په دې څېړنه کي چي د کندهار په میرویس حوزوي روغتون د داخله اطفالو په څانگه کي په تشریحي ډول سره د یوه کال (۱۳۹۷) په جریان کي د توبرکلوز پر ناروغانو باندي تر سره سوه په دې تحقیق کي چي د توبرکلوز ناروغي عمده علتونه یې په جنوب غرب حوزه کي په لاندي ډول ذکر کیري.

په جنوب غرب حوزه کي د صحي خدماتو محدودیت ددې سبب سوی دی چي هر نوع مریض پر خپل وخت او د ضرورت په وخت کي صحي خدمات نسي ترلاسه کولای.

همدارنگه ځیني نور فکتورونه یې هم مساعد کونکي فکتورونو په حیث د سرایت او اخته کیدو لپاره زمینه مساعدوي چي ځیني یې په لاندي ډول دي:

- په فامیلو کښي د گڼي گوني شتوالي.
- د ژوند خراب شرایط.
- د حفظ الصحه نه مراعت کول.
- سو تغذیه او یا په هغه ماشومانو کښي چي د وجود معافیت یې تیت وي.
- مهاجرتونه.
- موسمي تغیرات هم د ناروغي د رامنځته کیدو لپاره ارزښتناکه عوامل گڼل کیري.
- د صحي تبلیغاتو نه موجودیت خصوصاً دهغو ناروغانو لپاره چي په توبرکلوز باندي ماوفه سوي دي.

د پورته څېړني څخه چي په میرویس حوزوي روغتون د اطفالو په څانگه کي تر سره سوه د عمر له نظره یې واقعات تر ۵ کلنۍ کم ماشومانو کي زیات دي، خو نظر جنس ته یې واقعات په انجونو کي زیات دي او دکورنۍ تاریخچي له نظره هم په زیاتو ماشومانو کي د تماس تاریخچي شتون نه درلودی او همدارنگه د بلغمو د معاینې له نظره په کمو ماشومانو کي د بلغمو د معاینې نتیجه مثبت وه.

۱ جدول: د نري رنځ تعداد نظر ټول بستر سوي ناروغانو ته

د یوه کال (۱۳۹۷) کي د توبرکلوز ناروغانو تعداد	په ۱۳۹۷ کال کي د مجموعي بستر سویو ناروغانو تعداد
د ناروغانو تعداد په عدد باندي ۳۴۵ تنه دی	د ناروغانو تعداد په عدد باندي ۱۴۱۹۲ تنه دی

منبع: د شفاخانې د احصائیوي اداره (۱۳۹۷) راپور

۲ جدول: د نري رنځ نظر نورو ناروغانو ته

عمومي ناروغان	دتنفسی سیستم ناروغان	دتوبرکلوز ناروغان	دتوبرکلوز ناروغان
۱۴۱۹۲	۱۷۸۰	۳۴۵	۳۴۵
۱۰۰٪	۱۲.۵٪ نسبت عمومي ناروغانو ته	۲.۴٪ نسبت عمومي ناروغانو ته	۱۹.۵٪ نسبت تنفسی سیستم ناروغانو ته

منبع: د شفاخانې د احصائیوي اداره (۱۳۹۷) راپور

۳ جدول: د نري رنځ نظر نورو تنفسي ناروغيو ته

دتنفسی سیستم ناروغان	دتوبرکلوز ناروغان	نور ناروغان
۱۷۸۰	۳۴۵	۱۴۳۵
۱۰۰٪	۱۹.۵٪	۸۰.۵٪

منبع: د شفاخانې د احصائیوي اداره (۱۳۹۷) راپور

۴ جدول: د عمر په اساس د (Pulmonary TB)

عمر	تعداد	فيصدي
د ۵ کالو کم ماشومان	۱۹۳	۵۵.۹%
د ۵ کالو زيات ماشومان	۱۵۲	۴۴.۱%
مجموعه	۳۴۵	۱۰۰%

منبع: د شفاخانې د احصائوي اداره (۱۳۹۷) راپور

۷ جدول: کورنۍ تاريخچې په اساس د (Pulmonary TB)

کورنۍ تاريخچه	شمير	فيصدي
مثبت	۱۱۳	۳۲.۷%
منفي	۲۳۲	۶۷.۳%
مجموعه	۳۴۵	۱۰۰%

منبع: د شفاخانې د احصائوي اداره (۱۳۹۷) راپور

پايله

د څېړنې نتايج چې د ۱۰ کالو کم عمره ماشومانو کې د ټوبرکلوز تر عنوان لاندې واقعات پيدا کړي وه چې پر ۳۴۵ ناروغانو باندې په ميرويس حوزوي روغتون کې د يو کال (۱۳۹۷) په جريان کې په Descriptive شکل سره صورت نيولې دي، چې عمومي مجموعې د مريضانو ۱۴۱۹۲ وه او د تنفسي ناروغانو تعداد ۱۷۸۰ وو چې د تنفسي سيستم ناروغان د عمومي ناروغانو ۱۲.۵٪ تشکيلوي او د ټوبرکلوز ناروغان د عمومي ناروغانو ۲.۴٪ تشکيلوي او د تنفسي سيستم د ناروغانو ۱۹.۴٪ ټوبرکلوز تشکيلوي. دغې څېړنې چې په ميرويس حوزوي روغتون په تشریحي ډول تر سره سول دا ثابته کړه چې د ټوبرکلوز د ناروغۍ اساسي او اصلي علتونه په لاندې ډول دي:

په اول قدم کې د واکيسن نه موجوديت، سوتغذيه، په فاميلو او په ليليو او مشغل ځايونو کې د گڼه گڼه شتوالي تشکيلوي د عامه پوهاوي نشتوالی، مهاجريتونه تشکيلوي. غربت، فقر، بې سوادې، د ماشومانو سره د کورنۍ بڼه چلند نه کيدل خصوصاً نجونو ته چې د هغوی و تغذیې او صحت ته زياته توجه نه کيږي هغه عوامل دي چې د ټوبرکلوز پېښې زياتي رامنځته کوي که چيري مشکوک د ټوبرکلوز مريض سره مخامخ سو نو بايد ژر تر ژره يې د ټوبرکلوز يو مجهز مرکز ته واستوو ترڅو هلته تشخيص او لازمه تداوي ورته وسي چې نور وگړي يې له شره خلاص وي.

۵ جدول: د جنس په اساس د (Pulmonary TB)

جنس	نارينه	انجونې	مجموعه
تعداد	۱۳۶	۲۰۹	۳۴۵
فيصدي	۳۹.۴%	۶۰.۶%	۱۰۰%

منبع: د شفاخانې د احصائوي اداره (۱۳۹۷) راپور

۶ جدول: د لابراتواري معایناتو په اساس د (Pulmonary TB)

لابراتوری معاینات	تعداد	فيصدي
Sputum Positive	۴۴	۱۲.۸
Sputum Negative	۳۰۱	۸۸.۲%
Total	۳۴۵	۱۰۰%

منبع: د شفاخانې د احصائوي اداره (۱۳۹۷) راپور

اخځنلیکونه

- 1: kliegman, Stanton, ST.geme, Schor, Behrman(2009), Nelson Text book of pediatrics 20th Edition ,(1) 2: (1445-1461).
- 2: -: Om Prkash Ghai(2013), Essential Pediatrics, 8th Edition, (10) 3: 250-258.
- 3: - Laghari M, Sulaiman SA, Khan AH, Memon N(2018). Epidemiology of tuberculosis and treatment outcomes among children in Pakistan: a 5-year retrospective study. (9) 3:155
- 4: - Alavi SM, Salmanzadeh S, Bakhtiyariniya P, Albagi A, Hemmatnia F, Alavi L(2015) Prevalence and treatment outcome of pulmonary and extra pulmonary pediatric tuberculosis in southwestern Iran. Caspian journal of internal medicine. ;(6) 4:213.
- 5: - Kolappan C, Subramani R, Radhakrishna S, Santha T, Wares F, Baskaran D, Selvakumar N,(2013). Narayanan PR. Trends in the prevalence of pulmonary tuberculosis over a period of seven and half years in a rural community in south India with DOTS. Indian J Tuberc.(60)3:76-168
- 6: Jhon E.Hall, Michael E. Hall(2010) Gyton and hall text of medical Physiology 9th Edition, (15)3,: 774-777.

محدودیتونه

- د مجهز لابراتوار او پرمخ تللي وسایلو نه شتون د روغتون په داخل کې تر څو دناروغانو معاینات تکمیل سي.
- د روغتون په میدیک ریکارډ کې د سټنډرډ کمپیوټري دیتابیس نه موجودیت چې د معلوماتو د ټولولو او پیدا کولو په برخه کې زیات کمک کوي.
- په ټولنه کې د زده کړی د سویې ټیتوالی چې ځیني ناروغان د والدینو لخوا په کورنۍ دواگانو تداوي کيږي.
- همدارنگه د مالي بودیجې نه شتون د څیړنو په مقابل کې یو بل خنډ شمیرل کيږي.

وړاندیزونه

- ۱- د ماشومانو والدین د تنفسي ستونزو په هکله په صحیح توگه وپوهول سي همدارنگه دا ورته روښانه سي چې ماشوم څه وخت په عاجله توگه روغتون ته یوړل سي؟
- ۲- د مور په شیدو سره تغذیه ماشومان تر یو اندازې د ناروغۍ په مقابل کې وقایه کوي نو ځکه باید میندي کوبنښ وکړي چې تر دوه کلنۍ پوري ماشومانو ته خپلي شیدې ورکړي.
- ۳- د رسنیو د لاری لکه راډیو ، تلویزون ، اخبار او نورو د لاري خلگو ته د تنفسي ناروغیو اهمیت او اختلاطات خصوصاً دسپروتوبرکلوز روښانه سي ترڅو د تداوي د تاخیر او اختلاطي کیدو څخه مخنیوی وسي.
- ۴- د والدینو تشویق د ماشومتوب د دورې واکسینونو ته د عامې روغتیا د مهالویش مطابق.
- ۵- دافغانستان د اسلامي دولت څخه وغوښتل سي تر څو د څیړنو مرکزونو ته وده ورکړي او لازمه بودیجه ورته برابره کړي.

Case Study of Pulmonary Tuberculosis Diseases in Kandahar Mirwais Regional Hospital, Pediatric Medical Ward

Dr. Abdul Wakil Akram^{1*}, Dr. Ali Ahmad², Dr. Abdul Manan Moftizada³ and Dr. Zabihullah Anwary⁴

^{1,3,4}Curative Medical Department, Faculty of Medical, Bost University

Email: wakil2.akram@gmail.com

²Associate Professor, Department of Agricultural Economics, Agriculture Faculty, Helmand University

Abstract

This descriptive studying that is done in Kandahar Merwais Hospital Pediatrics ward make it clear that according to the age TB the male incidence is less than the female so that the male makes 39.4% and female 60.6% of all the patients and the children whose age were less than the 5 years old were in low percentage and more above from 5 years old children. According to the sputum exam 12.8% and as family history 32.7% and those patients whom did not have family history had following reasons. No vaccine achievability, mal nutrition, the crowd family and crowd dormitories no common health education and immigrations, poverty and illiteracy and not having good behaviors with the families specially those who have no attention to the health and nutrition of the children so these are the reason that make more the incidence of the TB in children. As far as you see and face the patient with TB send them to a comprehensive TB center to diagnose and treat the patients well and get the others ride of them.

Keywords: TB Causes, TB Complications and Treatment.

BOST

Academic & Research National Journal

Volume

Issue

Year

1

1

2022

